

Lech Lecha - Oaths and Opportunities

Ethics and Ethos - Lessons in the Weekly Parsha

Rabbi Shmuel Silber

1. בראשית פרק יד

(כא) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-סְדוֹם אֶל-אַבְרָם תֵּן-לִי הַנְּפֶשׁ וְהַרְכָּשׁ קַח-לָךְ: (כב) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-מֶלֶךְ סְדוֹם הֲרַמְתִּי יָדִי אֶל-יְקֻנְךָ אֶל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: (כג) אִם-מְחוּט וְעַד שְׂרוּן-נָעַל וְאִם-אֶקַּח מִכָּל-אֲשֶׁר-לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשֵׂרְתִּי אֶת-אַבְרָם: (כד) בְּלִעְדֵי רַק אֲשֶׁר אֶכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עִנְרָ אֲשַׁכַּל וּמִמָּרָא הֵם יִקְחוּ חֵלְקָם

21. And the king of Sodom said to Abram, "Give me the souls, and the possessions take for yourself." 22. And Abram said to the king of Sodom, "I raise my hand to the Lord, the Most High God, Who possesses heaven and earth. 23. Neither from a thread to a shoe strap, nor will I take from whatever is yours, that you should not say, 'I have made Abram wealthy.' 24. Exclusive of what the lads ate, and the share of the men who went with me; Aner, Eshkol, and Mamre they shall take their share."

2. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרשת לך לך פרק יד סימן כב

(כב) ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי. הרמה זו שבועה

3. רמב"ן בראשית פרשת לך לך פרק יד פסוק כב

והנכון בעיני כי אמר הרימותי ידי אל ה' להיות הקדש וחרם לפניו אם אקח מכל אשר לך, כי ההקדשות יקראו כן "תרומת יד",

4. מדרש אנגדה (בובר) בראשית פרשת לך לך פרק יד סימן כב

[כב] הרימותי ידי. אותה שעה קידש אברהם שמו של הקדוש ברוך הוא, שלא יחשוב מלך סדום שעל ידי ממון עשה אברהם מלחמה עם ד' מלכים, ולא עשה מלחמה אלא להציל את לוט ואת רכושו, לפי שהיה בן אחיו:

5. פנים יפות בראשית פרשת לך לך פרק יד פסוק כב

ועוד יש בזה דרך רמז להרחיק אדם עצמו ממועצת ותחבולת היצה"ר המטעה את האדם בהנאת עוה"ז, וצריך האדם לזוהר ממנו, כי כוונתו להרע באחריתו, והוא זהירתו של אברהם שלא לקח מרכוש סדום

6. מלבי"ם בראשית פרשת לך לך פרק יד פסוק כב

וז"ש הרימותי ידי. ר"ל ידי זאת הלוחמת והנוצחת הרימותי אל ה' שהוא נצח ולחם בידי, וידי לא היתה רק כחרב ביד ה' שהוא אל עליון וקונה שמים, וא"כ אחר שאני לא לחמתי ולא עשיתי מאומה, אם [אקח] מחוט ועד שרוך נעל

7. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קי עמוד א

רמי בר תמר, דהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא, איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו שדינהו, אזל איהו – נקטינהו אכלינהו, אייתוה לקמיה דרב חסדא, אמר ליה: אמאי תעביד הכי? אמר ליה: מאתרא דרב יהודה אנא, דאכיל. אמר ליה: ולית לך נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם? אמר ליה: חוץ לתחום אכלתינהו. ובמה טויתינהו? אמר ליה: בפורצני; ודלמא מיין נסך הויא? אמר ליה: לאחר שנים עשר חדש הווי; ודלמא דגזל הווי? אמר ליה: יאוש בעלים הווי, דקדחו בהו חילפי; חזייה דלא הווי מנח תפילין, אמר ליה: מאי טעמא לא מנחת

תפילין? אמר ליה: חולי מעייין הוא, ואמר רב יהודה חולי מעייין – פטור מן התפילין; חזייה דלא הוה קא רמי חוטי, אמר ליה: מאי טעמא לית לך חוטי? אמר ליה: טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה טלית שאולה, כל שלשים יום – פטורה מן הציצית

8. שיחות מוסר (מאמר ח', ל)

- א. הבה נצייר לעצמנו את אשר אירע לרמי בר דיקולי, כפי שבא תיאורו בגמ'. הוא היה עני מדוכא שאין לו במה להחיות את נפשו אף בערב יום הכפורים, חולה מעיים, הבגדים שעליו אף כמה שאולים היו, ומאחר שמצוה לאכול בערב יום הכפורים הוכרח ליטול את הכחלים שהשליכו אנשי העיר, ולצאת מחוץ לתחום העיר ולצלוחם על חרצנים שמצא, והיא סעודתו.
- ב. הלא יפלא בעיני כל רואה, על מה ולמה לא נכנס רמי בר דיקולי לבית יהודי לסעוד את סעודת ערב היום הקדוש, היש לך אדם מישראל שלא יכניס אורח בשעה זו.
- ג. למדנו מכאן כי כדאי כל הדוחק והטורח וכל עקולי ופשוטי ובלבד שלא ליהנות משולחנם של אחרים, וקיים רמי בר דיקולי בנפשו את מאמרו ז"ל: "לעולם ישכיר אדם עצמו לעבודה זרה [שהיא זרה לו] ואל יצטרך לבריות וכו' כדאמר ליה רב לרב כהנא נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא, ולא תימא גברא רבא אנא וזילא בי מילתא". [כמו שאמר רב לרב כהנא, פשוט נבילה בשוק וקבל שכר, ואל תאמר אדם גדול אני ובזיון הוא לי]. (ב"ב קי א).

9. משנה מסכת אבות פרק א משנה י"ד

הוא (הלל) היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי:

10. ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק א משנה יד

אם אין אני לי – אם אין אני זוכה לעצמי מי יזכה בשבילי:

11. מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יב

הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי אם אני לא אזכה (בחיי) מי יזכה בי:

12. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כא עמוד א

אלא כהלל ושכנא; דכי אתא רב דימי אמר: הלל ושכנא אחי הוו, הלל עסק בתורה, שכנא עבד עיסקא, לסוף א"ל: תא נערוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה: אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'.

13. מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק א משנה יד

על שבנא והלל אחוי, ששבנא עסק בפרקמטיה והלל עסק בתורה, ואמר לו בא ונחלוק, יצאה בת קול ואמרה, 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו' [ע"פ שיר השירים ח ז]. אלא שאם מתחילה אמר לו עסוק בתורה ואני אעסוק בפרקמטיא כדי לזון אותך, כמו שעשה עזריה לשמעון אחיו, והנשיא לר' יוחנן, אין יותר גדול מזה, ויש לו שכר עם העוסק בתורה. כמו שדרשו בספרי ובבראשית רבה [תיאודור – אלבק, כ"ו פרשה ק – יג], בענין [דברים לג יח] שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך. וזהו המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, שזוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר 'כי בצל החכמה בצל הכסף' [קהלת ז יב]. כמו שנזכר בפרק מקום שנהגו [פסחים נג ב]. ודברי הלל קיימים הם, שהאדם צריך שיזכה לעצמו. על כן אמר אם אין אני לי מי לי.